

Gods gewone weg is niet heidens

Maarten Wisse

16 november 2009

Vaccinatie is zonde, zo stelde ds. Heikamp op het congres van Solidamentum, 23 december jl. “Het is de verantwoordelijkheid van de mens om op God te vertrouwen. Hoe kunnen mensen dan hun kind laten vaccineren? Dat doen de heidenen.” En tijdens de discussie: “Vaccineren is in strijd met Gods voorzienigheid...” De discussie is oud, de tegenstanders van vaccineren befaamd. Vaccineren is een voorschot nemen op Gods besluiten en als God wil dat je ziek wordt, wie ben jij dan om daar tegenin te gaan.

In zeker opzicht lijkt het zinloos om de discussie opnieuw te voeren. De geestelijke status van hen die het tegen-standpunt verwoorden is enorm. Wie ben ik om daar tegen in te gaan? Dat ik het toch doe heeft als reden dat er soms levens mee gemoeid zijn – enkele jaren geleden nog bij een mazelen-epidemie. Het gezag van predikanten speelt in zulke situaties een grote rol, al was het alleen maar om gemeenteleden die toch vaccineren, een schuldgevoel te bezorgen. Tenslotte ook omdat de discussie niet zonder relevantie is voor de omgang met de leer van de voorzienigheid op andere terreinen.

1 Een vreemde gedachte

Bovendien: het is niet zo heel moeilijk om de theologische kronkel in het tegen-standpunt te ontdekken, dus het verbaast me eigenlijk dat het tegen-standpunt het al zo lang volhoudt. Achter een stuk vroomheidsbeleving waarvoor je in principe respect kunt hebben, zit namelijk een theologische redenering die verre van orthodox is. De onderliggende gedachte onder de afwijzing van vaccineren kan niet anders zijn dan dat wij ervoor zouden moeten zorgen dat God in Zijn voorzienigheid Zijn werk kan doen. Daarom mogen wij geen middelen gebruiken die zouden kunnen verhinderen dat aan ons iets gebeurt dat alleen God kan geven of nemen. Die gedachte is uiterst vreemd, omdat de kern van de leer van de voorzienigheid juist inhoudt dat God *altijd* alles leidt. Daar kan ik met wel of niet vaccineren echt niet tussen komen!

2 Ruimte maken voor de voorzienigheid?

Maar waar komt zo'n vreemde gedachte dan vandaan? Ze komt niet uit de christelijke traditie tot 1800 maar uit de periode daarna. In die periode wordt de natuurlijke controle van mensen over de wereld steeds groter, door grotere kennis van natuurlijke processen. Daardoor krijgen mensen het gevoel dat er voor de wonderlijke leiding van God in het leven nauwelijks meer plaats is en ze gaan daar in hun leven heel expliciet ruimte voor maken om niet het gevoel te hebben dat ze helemaal in een 'heidense' wereld leven.

Door te doen alsof we voor Gods voorzienigheid ruimte moeten maken, krijgen we de neiging om te denken dat Gods voorzienigheid en ons handelen met elkaar concurreren. Gods voorzienigheid laten werken betekent dan: zelf niets doen. Daarbij zien we over het hoofd dat God in

Zijn voorzienigheid *via* onze handelingen werkt en niet erbuiten. God heeft ons tot redelijke en zedelijke wezens gemaakt, die in staat zijn verstandig na te denken over wat goed voor ze is. Dat *vraagt* God ook van ons.

Bovendien zien we over het hoofd dat ook niet-handelen een vorm van handelen is. Om een voorbeeld te gebruiken: als wij niet goed opletten bij het autorijden, zal God ons op een andere manier moeten bewaren en iedereen zal inzien dat de gedachte van Gods voorzienigheid niet bedoeld is om ons tot roekeloos autorijden aan te zetten. Dat is God *verzoeken*. Anders gezegd: dat is Gods bijzonder ingrijpen in deze wereld proberen uit te lokken terwijl er gewone middelen zijn.

3 Niet heidens

Ds. Heikamp noemt vaccineren heidens. Ik weet het nog zo net niet. Het volgen van Gods gewone weg is niet heidens, ook al voelt of klinkt het misschien minder vroom. De hang naar het onmiddellijke, daar kon wel eens een heidense draad doorheen lopen. Het zou zo maar kunnen dat in onze behoefte om de wil van God direct te kennen, los van ons gebruik van de middelen, de behoefte meekomt om die wil van God te beïnvloeden, al was het maar door God te willen bewegen tot het doen van wonderen.

De auteur is universitair docent dogmatiek en oecumene aan de Vrije Universiteit Amsterdam.